

AKTYWA TRWAŁE I AKTYWA OBROTOWE

Zgodnie z ustawą o rachunkowości za **aktywa** uznaje się **kontrolowane przez jednostkę zasoby majątkowe o wiarygodnie określonej wartości, powstałe w wyniku przeszłych zdarzeń, które spowodują w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych do jednostki**. Oznacza to, że majątek sam w sobie nie ma wartości, jeśli nie można go sprzedać lub jeśli nie można z jego pomocą zarobić (np. maszyny produkujące, wyroby gotowe, środki transportu wożące towary).

Aktywa jednostki gospodarczej dzieli się na dwie zasadnicze grupy:

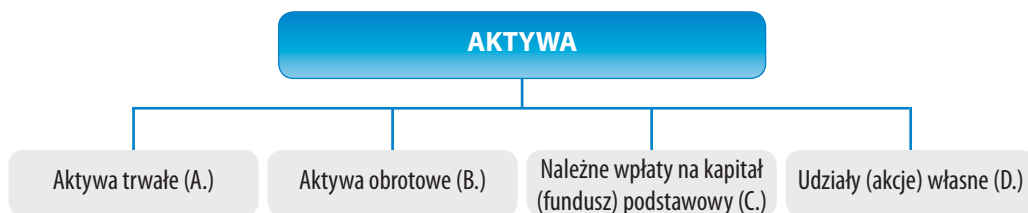
- aktywa trwałe;
- aktywa obrotowe.

Przydzielenie danego składnika majątku do aktywów trwałych lub aktywów obrotowych jest uzależnione od rodzaju, wartości, okresu użytkowania, a głównie od funkcji (celu), jaki realizuje w jednostce gospodarczej.

Dodatkowo w aktywach jednostki wyróżnia się też w określonych przypadkach:

- należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy;
- udziały (akcje) własne.

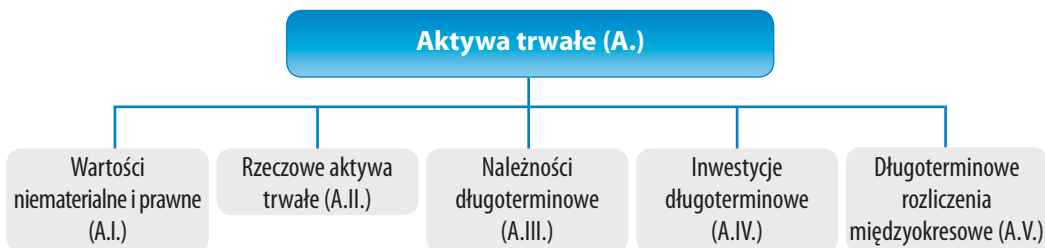
Podział aktywów prezentuje RYSUNEK 5.

Rysunek 5. Aktywa jednostki

Aktywa trwałe cechuje długotrwały okres użytkowania (powyżej 1 roku), wyłączenie z obrotu (np. maszyny produkcyjne przeznaczone do wytwarzania wyrobów, które w jednostce same są wyrobami gotowymi lub samochody wyprodukowane w fabryce samochodów, które będą odsprzedawane innym jednostkom i nie będą wykorzystywane przez ich producenta) oraz wysoka wartość jednostkowa. Do cech charakterystycznych aktywów trwałych należy zaliczyć ich stopniowe zużywanie się w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Dotyczy to głównie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych. W przypadku np. gruntów sytuacja może być odwrotna, gdyż ich wartość może w przyszłości wzrosnąć.

Aktywa trwałe dzielą się na grupy, które prezentuje RYSUNEK 6.

Rysunek 6. Podział aktywów trwałych

Wartości niematerialne i prawne (A.I.) są to nabyte przez jednostkę prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania o przewidywanym okresie używania dłuższym niż 1 rok. Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się:

- koszty zakończonych prac rozwojowych – wszelkie nakłady przedsiębiorstwa poniesione na działalność rozwojową, np.: prowadzenie badań, opracowywanie nowych technologii, tworzenie nowych formuł oraz produktów;
- wartość firmy – różnicę między ceną nabycia innej jednostki a wartością godziwą przyjętych aktywów netto;
- spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu użytkowego;
- prawa do wynalazków, patentów, licencje, koncesje, prawa autorskie;
- znaki towarowe, wzory użytkowe i zdobnicze;
- oprogramowanie komputerowe;
- *know-how* – prawo do wykorzystania wiedzy w dziedzinie produkcyjnej, handlowej, naukowej lub organizacyjnej;
- zaliczki na wartości niematerialne i prawne.

Ustawa o rachunkowości nie określa dolnej granicy wartości praw majątkowych. W praktyce jednostki dość często odwołują się do prawa podatkowego.

Przykład

Polecenie

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są wartościami niematerialnymi i prawnymi.

1. Samochód osobowy marki Opel Vectra.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Środki pieniężne w kasie.
4. Należność od Lokal sp. z o.o.
5. Wartość opatentowanej receptury nowej czekolady Miś.
6. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.

Rozwiązanie

Pozycje: 2, 5.

Rzeczowe aktywa trwałe (A.II.) dzieli się na:

- **środki trwałe** – są to składniki majątku, które zużywają się stopniowo, zachowując przy tym swoją naturalną postać, o przewidywanym okresie użyteczności dłuższym niż rok, kompletne, zdane do użytku i przeznaczone na potrzeby jednostki, np.:
 - hala produkcyjna;
 - samochody i inne środki transportu;
 - nieruchomości;
 - maszyny, urządzenia;
 - ulepszenia w obcych środkach trwałych;
 - grunty (w tym prawa wieczystego użytkowania);
 - inwentarz żywy;
- **środki trwałe w budowie** – są to składniki majątku, przez które rozumie się ogół poniesionych kosztów pozostających w bezpośrednim związku z niezakończoną jeszcze budową, montażem lub przekazaniem do używania nowego lub ulepszenia już istniejącego środka trwałego. Do kosztów związanych ze środkami trwałymi w budowie zalicza się m.in.:
 - koszty robót montażowych i budowlanych;
 - koszty ubezpieczeń majątkowych;
 - koszty dokumentacji projektowej;
 - koszty przygotowania terenu pod budowę;
 - koszty wynagrodzeń wraz z narzutami pracowników zatrudnionych przy budowie lub instalacji środka trwałego;
 - odsetki od kredytów zaciągniętych na budowę w trakcie trwania budowy;
 - koszty ewentualnych napraw i remontów przed przyjęciem do eksploatacji.

Po wykonaniu wymienionych czynności środki trwałe w budowie są przekwalifikowane (przez operację gospodarczą) na środki trwałe;

- **zaliczki na środki trwałe w budowie** – są to kwoty przekazane kontrahentom na poczet przyszłych dostaw związanych z zakupem, budową lub ulepszeniem środka trwałego.

Środki trwałe są klasyfikowane w grupy według Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT). Jest ona opublikowana w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2010 roku w sprawie Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT) (Dz.U. z 2010 r. Nr 242, poz. 1622).

Klasyfikacja Środków Trwałych (KŚT) – usystematyzowany zbiór obiektów majątku trwałego służący m.in. do celów ewidencyjnych oraz ustalania stawek odpisów amortyzacyjnych oraz badań statystycznych.

W klasyfikacji tej wymienia się poszczególne rodzaje środków trwałych bez odpowiadających im rocznych stawek amortyzacyjnych. Ustawa o rachunkowości takich stawek nie narzuca, co oznacza, że są one ustalane samodzielnie przez jednostki. Dla celów podatkowych roczne stawki amortyzacyjne są opublikowane w Ustawie z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych oraz Ustawie z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Środki trwałe są pogrupowane w następujący sposób:

- grupa 0 – Grunty;
- grupa 1 – Budynki i lokale, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego i spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego;
- grupa 2 – Obiekty inżynierii lądowej i wodnej;
- grupa 3 – Kotły i maszyny energetyczne;

- grupa 4 – Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania;
- grupa 5 – Specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty;
- grupa 6 – Urządzenia techniczne;
- grupa 7 – Środki transportu;
- grupa 8 – Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- grupa 9 – Inwentarz żywy.

W grupach środki trwałe dzielone są dodatkowo na podgrupy, co jest związane z różnymi stawkami amortyzacyjnymi dla środków trwałych. Podziału tego dokonuje się według następującego schematu:

1	Grupa
1 2	Podgrupa
1 2 3	Rodzaj

Przykładowo:

6	Urządzenia techniczne
60	Zbiorniki naziemne
600	Zbiorniki naziemne ceglane

Przykładowe roczne stawki amortyzacyjne wymienione w ustawach podatkowych prezentuje TABELA 16.

Tabela 16. Przykładowe podatkowe roczne stawki amortyzacyjne środków trwałych

Grupa KŚT	Nazwa środka trwałego	Stawka amortyzacyjna (%) (dla celów podatkowych)
Grupa 0	Budynki niemieszkalne	2,5
Grupa 1	Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	4,5
Grupa 2	Maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania	10
Grupa 3	Zespoły komputerowe	30
Grupa 4	Maszyny, urządzenia i aparaty przemysłów rolnych	10
Grupa 5	Maszyny, urządzenia i aparaty przemysłu chemicznego	14
Grupa 6	Kontenery	18
Grupa 7	Samochody osobowe, samochody ciężarowe	20
Grupa 8	Narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie	20
Grupa 9	Inwentarz żywy	brak

Źródło: Ustawa z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych oraz Ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych

Podobnie jak w przypadku wartości niematerialnych i prawnych, przepisy ustawy o rachunkowości nie określają dolnej granicy decydującej o zaliczaniu danego składnika majątku do środków trwałych. Większość jednostek odwołuje się w tej kwestii do prawa podatkowego, w myśl którego zaliczenie do środków trwałych następuje po osiągnięciu kwoty 10 000 zł i wyższej. Oznacza to, że środki trwałe, które nie przekraczają swoją wartością 10 000 zł, mogą nie być amortyzowane oraz księgowane w koszty.

Wymienione aktywa są wyceniane zarówno na początku, w momencie przyjęcia, jak i okresowo oraz na koniec ich użytkowania w jednostce. Metod wyceny jest wiele, jednakże ich cechą wspólną jest ustalanie wartości w mierniku pieniężnym. Wycena jest istotna z punktu widzenia ujawnienia np. środka trwałego w sprawozdaniu finansowym i przedstawienia jego rzetelnej wartości. Praktyka wykształciła cztery podstawowe metody wyceny aktywów trwałych.

1. **Wartość wyjściowa (początkowa)** – jest to wartość inwentarzowa, czyli wartość ewidencyjna, według której środki trwałe figuruje w księgach rachunkowych przez cały okres jego użytkowania. Stanowi ona sumę faktycznie poniesionych kosztów inwestycyjnych związanych z nabyciem środków trwałych lub ich wytworzeniem. Najczęściej w przedsiębiorstwach jest to cena zakupu lub cena nabycia środka trwałego.
2. **Wartość likwidacyjna** – jest to wartość odpadów uzyskanych z chwilą likwidacji środka trwałego po uwzględnieniu kosztów likwidacji (np. kosztów demontażu).
3. **Wartość odtworzeniowa** – jest to wartość całkowitego kosztu odtworzenia środków trwałych o tych samych właściwościach technologicznych, a więc kwota środków pieniężnych, którą należy ponieść, aby użytkowane środki trwałe zamienić na nowe.
4. **Wartość godziwa** – jest to wartość, za jaką dany składnik mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stosuje się ją w sytuacji nabycia środka trwałego w drodze wymiany na inny składnik. Kожarzy się ją więc najczęściej z wartością rynkową, która jest zazwyczaj ustalana przez rzeczoznawców.

Przykład

Polecenie

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są rzeczowymi składnikami aktywów trwałych.

1. Samochód osobowy marki Opel Vectra.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Środki pieniężne w kasie.
4. Należność od Lokal sp. z o.o. za wynajem lokalu. Jest to kaucja, która zostanie rozliczona po 24 miesiącach.
5. Wartość opatentowanej receptury nowej czekolady Miś.
6. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.

Rozwiązanie

Pozycje: 1, 6.

Należności długoterminowe (A.III.) są to kwoty należne jednostce, które są wymagalne w ciągu co najmniej 12 miesięcy od dnia bilansowego. Oznacza to, że środki pieniężne powinny wpłynąć po tym terminie. Jeśli okres będzie krótszy, zostaną one przekwalifikowane do należności krótkoterminowych. Należności długoterminowe mogą wystąpić w przypadku sprzedaży usługi długoterminowej (np. budowlanej).

Przykład**Polecenie**

Ustal, który ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze jest należnością długoterminową.

1. Samochód osobowy marki Opel Vectra.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Środki pieniężne w kasie.
4. Należność od Lokal sp. z o.o. za wynajem lokalu. Jest to kaucja, która zostanie rozliczona po 24 miesiącach.
5. Wartość opatentowanej receptury nowej czekolady Miś.
6. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.

Rozwiązanie

Pozycja: 4.

Do **inwestycji długoterminowych (A.IV.)** zalicza się te aktywa, które jednostka pozyskała w celu osiągnięcia z nich korzyści ekonomicznych. Mogą one wynikać z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend lub innych korzyści, w tym również z transakcji handlowej. Ważną ich cechą jest to, że nie są użytkowane przez jednostkę (nie służą do produkcji, świadczenia usług). Inwestycjami długoterminowymi mogą być np.:

- obligacje, akcje trzymane powyżej 1 roku;
- nieruchomości inwestycyjne;
- udziały;
- wartości niematerialne i prawne zakupione z zamiarem inwestycji.

Przykład**Polecenie**

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są inwestycjami długoterminowymi.

1. Samochód osobowy marki Opel Vectra.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Akcje Orlen S.A z planowanym terminem zbycia 36 miesięcy.
4. Należność od Lokal sp. z o.o. za wynajem lokalu. Jest to kaucja, która zostanie rozliczona po 24 miesiącach.
5. Grunt o powierzchni 1 ha, zakupiony w celu odsprzedaży po wzroście jego wartości o co najmniej 20%.
6. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.

Rozwiązanie

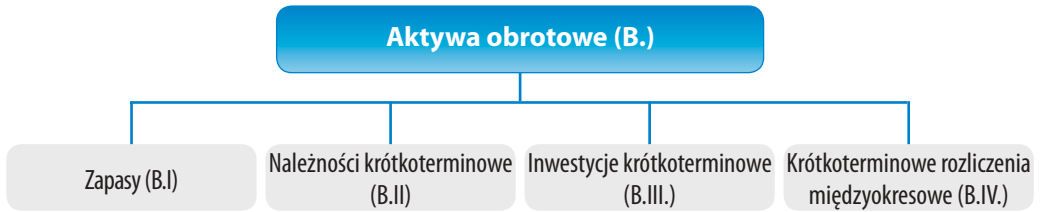
Pozycje: 3, 5.

Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe (A.V.) powstają w wyniku występowania rozbieżności w czasie pomiędzy ponoszonymi kosztami a osiąganymi przez jednostkę przychodami. Zaliczenie wszystkich kosztów w momencie poniesienia, a nie w okresie, na który przypadają, zmniejszałoby wynik finansowy jednostki. Są to kwoty zapłacone z góry za dany okres, który należy rozliczyć potem w poszczególnych miesiącach. Długoterminowe rozliczenia trwają dłużej niż 12 miesięcy liczone od dnia bilansowego. Zalicza się do nich:

- aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego;
- inne rozliczenia międzyokresowe, np. zapłatę za usługę abonamentową za 3 lata z góry.

Aktywa obrotowe są to składniki aktywów, które zmieniają swoją naturalną postać w stosunkowo krótkim czasie (najczęściej poniżej 1 roku). W związku z prowadzoną działalnością składniki te są w ciągłym ruchu, często przechodzą przez powtarzające się fazy działalności

(np. procesy produkcyjne) i przyjmują w związku z tym inną postać. Przykładowo materiały produkcyjne po przetworzeniu stają się produkcją w toku, która po ukończeniu staje się wyrobami gotowymi, a te po sprzedaży stają się należnościami z tytułu dostaw i usług. Pozycje aktywów obrotowych prezentuje RYSUNEK 7.

Rysunek 7. Aktywa obrotowe

Przez **zapasy (B.I)** rozumie się te rzeczowe aktywa obrotowe, które są przeznaczone do zbycia lub zużycia w ciągu 12 miesięcy od dnia bilansowego lub w ciągu normalnego cyklu operacyjnego właściwego dla danej działalności, nawet jeżeli trwa dłużej niż 12 miesięcy. Do zapasów zaliczają się niżej wymienione elementy.

- **Materiały produkcyjne i pozostałe** – są to zapasy, które zostały zakupione w celu dalszego ich przetworzenia w produkty pracy (wyroby gotowe, usługi) lub są zużywane na inne potrzeby związane z bieżącą działalnością jednostki. Są to m.in. materiały pomocnicze (oleje, smary związane np. z obsługą maszyn i urządzeń), środki czystości (mydło, papier toaletowy) lub artykuły biurowe zużywane na potrzeby administracji (tonery, papier ksero).
- **Półprodukty (zwane również półfabrykatami)** – są tą częścią wyrobów gotowych, które zostały ukończone na pewnym etapie produkcji (często są oddzielnie składowane w magazynie) i mogą być przekazane do dalszego etapu produkcji. Półproduktem może być np. wytworzony silnik do kosiarki (półprodukt), który w dalszym etapie w połączeniu z innymi elementami staje się kosiarką (wyrób gotowy).
- **Produkty w toku (tzw. produkcja niezakończona)** – jest to ta część produktów pracy (np. wyrobów gotowych), która znajduje się w procesie przetwarzania, nie może być magazynowana i podlega dalszemu przetwarzaniu w kolejnych procesach, aż staną się one ostatecznie wyrobem gotowym. Przykładem może być branża piwowarska, w której materiał w postaci np. chmielu podlega ważeniu, fermentowaniu i leżakowaniu. Produkcja odbywa się w kadziach, w których zachodzą odpowiednie procesy fizykochemiczne. W każdej kadzi znajdują się produkty w toku – są nimi do momentu, w którym zostaną przekazane do kolejnego etapu produkcji.
- **Produkty gotowe** – obejmują wyroby gotowe oraz zakończone usługi i roboty, które spełniają wymogi związane z ich jakością, bezpieczeństwem dla użytkownika, wymogami odbiorców itp. Wyroby gotowe, które najczęściej wykazuje się w tej pozycji, są to produkty pracy (składniki majątku), które przeszły wszystkie etapy produkcji. Nadają się do magazynowania, przechowywania w celu dalszej odsprzedaży.
- **Towary** – są to rzeczowe składniki majątku, które zostały zakupione w celu dalszej odsprzedaży. Zakup i sprzedaż określa się jako działalność handlową.
- **Zaliczki na dostawy i usługi** – kwoty przekazane kontrahentom na poczet przyszłych dostaw.

Przykład**Polecenie**

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są zapasami.

1. Wyprodukowane czekolady Galora.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Akcje Orlen S.A. z planowanym terminem zbycia 36 miesięcy.
4. Cukier-puder do produkcji czekolady.
5. Należność od Dowan sp. z o.o.
6. Miazga kakaowa do produkcji czekolady.
7. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.
8. Masa czekoladowa znajdująca się w młynie pięciowalcowym.

Wskaż, które z nich są materiałami, produktami w toku i wyrobami gotowymi.

Rozwiązanie

Pozycje: 1, 4, 6, 8.

Materiały: 4, 6.

Wyrób gotowy: 1.

Produkty w toku: 8.

Kolejną pozycją aktywów obrotowych są **należności krótkoterminowe (B.II.)**. Są to sumy pieniężne należne jednostce z różnych tytułów od osób trzecich (m.in. innych jednostek gospodarczych, pracowników, jednostek administracji publicznej). Należności krótkoterminowe są należnościami, których płatność wynosi nie więcej niż 12 miesięcy. Wśród należności krótkoterminowych wyróżnia się:

- należności z tytułu dostaw i usług (również te powyżej 12 miesięcy) – to kwoty pieniężne od odbiorców z tytułu sprzedaży m.in. wyrobów gotowych, usług, towarów;
- należności z tytułu podatków, dotacji i ubezpieczeń społecznych – kwoty należne od instytucji publicznych (urzędów skarbowych, urzędów miasta i gminy, od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych);
- należności dochodzone na drodze sądowej – kwoty należności, które w drodze postępowania sądowego jednostka zamierza odzyskać od dłużnika. Są to tzw. należności sporne, które powstają w sytuacji, gdy np. odbiorca nie chce zapłacić za zakupione wyroby gotowe, usługi lub towary;
- pozostałe należności (należności od pracowników, sprzedaż środków trwałych).

Przykład**Polecenie**

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są należnościami krótkoterminowymi:

1. Wyprodukowane czekolady Galora.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Należność od Jolita sp. z o.o. za sprzedane praliny czekoladowe Puchaty.
4. Cukier-puder do produkcji czekolady.
5. Należność od Dowan sp. z o.o. za sprzedaną czekoladę Galora.
6. Miazga kakaowa do produkcji czekolady.
7. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.

Rozwiązanie

Pozycje: 3, 5.

Następnym składnikiem aktywów obrotowych są **inwestycje krótkoterminowe (B.III.)**. Składają się one z dwóch zasadniczych składników:

- krótkoterminowych aktywów finansowych;
- środków pieniężnych.

Krótkoterminowe aktywa finansowe są instrumentami kapitałowymi (finansowymi) wyemitowanymi przez inne jednostki oraz wynikającym z kontraktu (umowy) prawem do otrzymania aktywów pieniężnych lub prawem do wymiany instrumentów finansowych z inną jednostką na korzystnych warunkach dla ich posiadacza (jednostki). Ta skomplikowana definicja oznacza, że jednostka, kupując np. papiery wartościowe (np. akcje innej jednostki), zamierza sprzedać je drożej, osiągając w ten sposób korzyści. W ten sposób można też wyjaśnić przyczynę udzielenia pożyczki oraz posiadanie lokat terminowych. Do krótkoterminowych aktywów finansowych zalicza się m.in.:

- przeznaczone do obrotu akcje, obligacje, bony skarbowe, zakupione w celu ich dalszej odsprzedaży;
- weksle i czeki o terminie wykupu (zapłaty) dłuższym niż 3 miesiące, ale krótszym niż 12 miesięcy;
- pożyczki udzielone na krócej niż 12 miesięcy;
- środki pieniężne, w tym:
 - środki pieniężne w kasie;
 - środki pieniężne na rachunku bankowym;
 - inne środki pieniężne (m.in. czeki, weksle o terminie wykupu (zapłaty) do 3 miesięcy).

Czeki obce i weksle obce stanowią formę zapłaty za zakupione wyroby gotowe, usługi, towary. Do innych środków pieniężnych zalicza się tylko te czeki i weksle, których realizacja nastąpi w ciągu 3 miesięcy od daty ich wystawienia.

Środki pieniężne w drodze dotyczą środków pieniężnych znajdujących się:

- między kasą jednostki a jej rachunkiem bankowym (tzn. zostały pobrane z kasy banku, a na rachunku bankowym nie zostało to jeszcze zarejestrowane);
- między rachunkami bankowymi jednostki, jeśli są one prowadzone przez różne oddziały banku.

Weksel jest to dokument wystawiony w formie ustalonej przepisami prawa (Ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 roku Prawo wekslowe [tekst jedn. Dz.U. z 2016 r., poz. 160]). Zawiera on bezwarunkowe zobowiązanie do zapłaty przez wystawcę lub osobę przez niego wskazaną określonej sumy pieniężnej konkretnej osobie w ustalonym terminie i miejscu. Wyróżnia się dwa rodzaje weksli: weksel własny i weksel trasowany. **Weksel własny** (zwany również prosty lub solo) jest dokumentem zawierającym bezwarunkowe zobowiązanie wystawcy weksla do zapłacenia określonej sumy środków pieniężnych na rzecz osoby będącej odbiorcą weksla. **Weksel trasowany** (zwany również ciągnionym lub obcym) jest dokumentem zawierającym polecenie zapłaty wystawcy określonej kwoty środków pieniężnych, wydanym innej osobie, jednakże zapłata nastąpi przez osobę trzecią. Przeniesienie praw wynikających z weksla na inną osobę prawną lub fizyczną nosi nazwę **indosu weksla**. Prawo wekslowe przewiduje możliwość wzmocnienia wiarygodności weksla przez poręczenie wekslowe, zwane **awalem**. Poręczyciel, czyli **awalista**, przyjmuje odpowiedzialność wekslową za dług osoby podpisanej na wekslu, umieszczając swój podpis na przedniej stronie weksla lub na odwrocie z adnotacją „poręczam”.

W zależności od sposobu określenia terminu płatności wyróżnia się:

- weksle płatne w oznaczonym terminie;
- weksle płatne za okazaniem.

Nominał **weksła wystawionego z oznaczonym terminem** płatności zawiera w sobie odsetki od kredytu za okres od daty wystawienia weksła do terminu zapłaty. Suma weksłowa, czyli kwota, za którą zostanie on wykupiony, jest równa nominałowi weksła i składa się z:

- sumy netto weksła (kwoty pierwotnej należności (zobowiązania));
- odsetka naliczonego od daty wystawienia weksła do oznaczonego na wekslu terminu płatności.

Sumę weksłową wylicza się ze wzoru:

$$SW = \frac{K \times 100\%}{100\% - \frac{d \times t}{365}}$$

gdzie:

SW – suma weksłowa;

K – kwota pierwotna;

d – stopa procentowa odsetek w skali roku uzgodniona między stronami;

t – liczba dni, jaka upływa od daty wystawienia weksła do oznaczonego terminu płatności.

Jeżeli weksel po pewnym czasie (ale przed terminem płatności) zostanie sprzedany za określoną kwotę (indosowany), to różnica między sumą weksłową a ceną sprzedaży będzie stanowiła dyskonto, które u sprzedającego jest zaliczane do kosztów finansowych, a u kupującego – do przychodów finansowych.

Nominał **weksła płatnego za okazaniem** jest równy kwocie pierwotnej należności (zobowiązania). Suma weksłowa jest obliczana po przedłożeniu weksła do wykupienia według wzoru:

$$SW = \frac{K + (d \times t)}{365} \times \frac{K}{100\%}$$

gdzie:

SW – suma weksłowa;

K – kwota pierwotna;

d – stopa procentowa odsetek w skali roku uzgodniona między stronami;

t – liczba dni, jaka upływa od daty wystawienia weksła do oznaczonego terminu płatności.

Bankowe dyskonto weksła oznacza sprzedaż weksła bankowi przed terminem płatności obciążoną potrąceniem przez bank odsetek dyskontowych za okres od dnia sprzedaży weksła do oznaczonego na wekslu dnia jego wykupu przez wystawcę. Wartość dyskonta pobieranego przez bank można wyznaczyć według wzoru:

$$D = \frac{SW \times t}{100} \times \frac{r}{365}$$

gdzie:

D – dyskonto pobierane przez bank;

r – stopa procentowa kredytu dyskontowego w banku wyrażona w skali roku;

t – okres w dniach od momentu złożenia weksła do dyskonta do dnia jego wykupu;

SW – suma weksłowa.

Przykład**Polecenie**

Ustal, które ze składników majątku Candy sp. z o.o. produkującej słodycze są inwestycjami krótkoterminowymi.

1. Wyprodukowane czekolady Galora.
2. Program do prowadzenia rachunkowości Reset2.
3. Czek o terminie wykupu wynoszącym 2 miesiące.
4. Cukier-puder do produkcji czekolady.
5. Należność od Dowan sp. z o.o.
6. Środki pieniężne w kasie.
7. Wymagająca instalacji maszyna MC-100 mieszająca masę czekoladową.
8. Środki pieniężne na rachunku bieżącym w Millenium S.A.

Rozwiązanie

Pozycje: 3, 6, 8.

Ostatnią pozycją aktywów obrotowych są **krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe (B.IV.)** (czynne). Obejmuje ona aktywowane koszty dotyczące przyszłych okresów, które podlegają rozliczeniu w czasie krótszym niż 12 miesięcy od dnia bilansowego. Do krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych można zaliczyć koszty prenumeraty czasopism fachowych, które będą podlegały rozliczeniu w koszty przyszłego roku obrotowego.

Oprócz aktywów trwałych i aktywów obrotowych w aktywach jednostki występują:

- należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy;
- udziały (akcje) własne.

Należne wpłaty na kapitał (fundusz) podstawowy (C.) są to zadeklarowane, lecz niewniezione wkłady kapitałowe. Są to kwoty pieniężne, które udziałowcy lub akcjonariusze są zobowiązani wpłacić na konto jednostki w związku z posiadanymi udziałami lub akcjami.

W pozycji **Udziały (akcje) własne (D.)** wykazuje się akcje własne posiadane na dzień bilansowy przez spółkę akcyjną, spółkę komandytowo-akcyjną oraz udziały własne posiadane przez spółkę z o.o. według ich cen nabycia.

Przykład

Zakłady Przemysłu Odzieżowego „Hania” w Legnicy posiadają (kwoty w zł):

1. Materiały biurowe w magazynie	1 000,-
2. Konfekcja gotowa w magazynie	10 000,-
3. Gotówka w kasie	1 500,-
4. Budynek administracyjny	400 000,-
5. Magazyny szwalnicze	900 000,-
6. Należności od odbiorcy Wakos sp. z o.o.	100 000,-
7. Samochód ciężarowy	150 000,-
8. Tkaniny przeznaczone do produkcji	100 000,-
9. Budynki produkcyjne	1 000 000,-
10. Wyprodukowana odzież	200 000,-
11. Środki pieniężne w banku	120 000,-
12. Zaliczka na zakupione tkaniny do produkcji	10 000,-

Polecenie

Sporządź zestawienie składników majątku i przypisz je do odpowiedniej pozycji aktywów.

Rozwiązanie**Tabela 17.** Zestawienie składników aktywów ZPO Hania

Składnik majątku	Pozycja aktywów
Materiały biurowe w magazynie	aktywa obrotowe – zapasy
Konfekcja gotowa w magazynie	aktywa obrotowe – zapasy
Gotówka w kasie	aktywa obrotowe – inwestycje krótkoterminowe
Budynek administracyjny	aktywa trwałe – rzeczowe aktywa trwałe
Magazyny szwalnicze	aktywa trwałe – rzeczowe aktywa trwałe
Należności od odbiorcy Wakos sp. z o.o.	aktywa obrotowe – należności krótkoterminowe
Samochód ciężarowy	aktywa trwałe – rzeczowe aktywa trwałe
Tkaniny przeznaczone do produkcji	aktywa obrotowe – zapasy
Budynki produkcyjne	aktywa trwałe – rzeczowe aktywa trwałe
Wyprodukowana odzież	aktywa obrotowe – zapasy
Środki pieniężne w banku	aktywa obrotowe – inwestycje krótkoterminowe
Zaliczka na zakupione tkaniny do produkcji	aktywa obrotowe – zapasy

Przykład

W Kalina sp. z o.o. na podstawie ewidencji księgowej oraz spisu z natury ustalono, że na dzień 1 stycznia bieżącego roku w jednostce występują składniki aktywów, które przedstawia tabela 18.

Tabela 18. Składniki aktywów Kalina sp. z o.o.

Wyszczególnienie	Kwota (zł)
Akcje Domes S.A. przeznaczone do obrotu w najbliższym roku	6 500,-
Budynek oddany innej firmie w najem	250 000,-
Czeki obce	11 700,-
Czynsz zapłacony z góry za pierwszy kwartał	21 000,-
Gotówka w kasie	4 300,-
Hala produkcyjna	160 000,-
Maszyny produkcyjne	23 000,-
Materiały biurowe	5 200,-
Materiały produkcyjne	27 800,-
Należności długoterminowe	7 300,-
Należności od odbiorców	35 400,-
Należności od pracowników	400,-
Należności z tytułu VAT	1 200,-
Pożyczka dla Mijun sp. z o.o. udzielona na 8 miesięcy	17 000,-
Półprodukty	17 500,-
Produkty gotowe	42 300,-
Roczne obligacje Skarbu Państwa	28 400,-
Rozpoczęta budowa magazynu	17 000,-

Środki pieniężne na rachunku bankowym	21 600,-
Towary	9 700,-
Zakupione akcje obce nie do sprzedaży	31 200,-
Zakupione licencje	25 000,-
Zakupione oprogramowanie komputerów	6 500,-

Polecenie

Oblicz wartość aktywów trwałych, aktywów obrotowych oraz aktywów ogółem.

Rozwiązanie

Tabela 19 przedstawia uszeregowane składniki aktywów zgodnie ze wzorem bilansu oraz obliczoną wartość aktywów trwałych, aktywów obrotowych oraz sumy aktywów.

Tabela 19. Aktywa bilansu Kalina sp. z o.o.

Aktywa	Kwota (zł)
A. Aktywa trwałe	520 000,-
I. Wartości niematerialne i prawne	31 500,-
II. Rzeczowe aktywa trwałe	200 000,-
III. Należności długoterminowe	7 300,-
IV. Inwestycje długoterminowe	281 200,-
V. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,-
B. Aktywa obrotowe	250 000,-
I. Zapasy	102 500,-
II. Należności krótkoterminowe	37 000,-
III. Inwestycje krótkoterminowe	89 500,-
IV. Rozliczenia międzyokresowe	21 000,-
C. Należne wpłaty na kapitał podstawowy	0,-
D. Udziały (akcje) własne	0,-
Aktywa ogółem	770 000,-

SPRAWDŹ SWOJĄ WIEDZĘ

1. Podaj definicję aktywów.
2. Wyjaśnij, od czego zależy przydzielenie danego składnika majątku do aktywów trwałych lub aktywów obrotowych.
3. Scharakteryzuj aktywa trwałe – podaj ich cechy i wymień grupy, na które się dzielą.
4. Podaj pięć przykładów wartości niematerialnych i prawnych.
5. Podaj trzy przykłady środków trwałych.
6. Podaj trzy przykłady kosztów związanych ze środkami trwałymi w budowie.
7. Wykonaj następujące działania:
 - a) Wymień przynajmniej trzy grupy środków trwałych i zapisz je w zeszycie przedmiotowym.
 - b) Do każdej z grup dopisz informację o obowiązującej stawce amortyzacyjnej.
 - c) Do każdej z grup dopisz trzy przykłady podgrup znalezionych w internecie. Dołącz źródło informacji.
8. Wymień i scharakteryzuj cztery metody wyceny aktywów trwałych.
9. Odpowiedz na pytania:
 - a) Czym są zaliczki na środki trwałe w budowie?
 - b) Czym jest Klasyfikacja Środków Trwałych i gdzie można ją znaleźć?
10. Scharakteryzuj aktywa obrotowe – podaj ich cechy i wymień grupy, na które się dzielą.
11. Podaj trzy przykłady półproduktów.
12. Scharakteryzuj weksel – podaj, do której grupy aktywów należy, jakie są jego rodzaje i czym się one od siebie różnią.